

क्रॉस चार्जवरील जीएसटी

अॅड. किशोर लुल्ला

९४२२४०७९७९

जीएसटी कायदा येण्यापूर्वी एखाद्या कंपनीच्या मुख्य शाखेने त्या कंपनीच्या उपशाखेस कोणत्याही प्रकारची सेवा दिली तर त्यावर विक्रीकर लागत नव्हता. सीजीएसटी कायद्यातील कलम २५(४) अन्वये एखादी व्यक्ती एकापेक्षा अधिक राज्यात व्यवसाय करीत असेल किंवा एका राज्यात मुख्य शाखा आणि इतर राज्यांमध्ये उपशाखा असतील तर एकाच पॅन नंबरखाली प्रत्येक राज्यामध्ये वेगळा नोंदणी दाखला घेता येतो. अशावेळी साहजिकच मुख्य शाखेमध्ये केलेल्या समाईक खर्चाची उपशाखांमध्ये बिले किंवा डेबिट नोट काढून सेवांच्या खर्चाची विभागणी केली जाते. यालाच क्रॉस चार्ज असे म्हणतात. १ जुलै २०१७ नंतर अशा प्रकारच्या डिस्टिक्ट पर्सन्स मधील सेवांवर कर आकारणी केल्यामुळे नोंदीत कंपन्या आणि जीएसटी अधिकारी यांच्यामध्ये वाद निर्माण होत आहेत. यात भर म्हणून की काय, एखाद्या कंपनीने उच्चस्तरीय कर्मचाऱ्यांना दिलेल्या पगाराचा देखील क्रॉस चार्ज मध्ये समावेश केल्याने यातील क्लिष्टता आणखीन वाढलेली आहे. याचे कारण करदात्यांच्या मते कोणताही कर्मचारी हा त्या संपूर्ण कंपनीसाठी सेवा देत असतो. त्याची सेवा ही मुख्य शाखेकडून उपशाखा अशी धरता येणार नाही. परंतु शासनाचे मत नेमके याविरुद्ध असल्या कारणाने कंपन्यांच्या जीएसटी देयतेमध्ये वाढ होत आहे. दवाखाने, शिक्षण, वीजनिर्मिती, पेट्रोलियम, रेस्टॉरंट आणि रियल इस्टेट यासारख्या करमाफ सेवांना इनपुट टॅक्स क्रेडिट मिळत नसल्याने याचा फटका मोठ्या प्रमाणावर बसला आहे. तसेच या प्रकारच्या तरतुदींमुळे जमाखर्चाच्या नोंदी ठेवणे आणि विवरण पत्रके भरणे यातील किचकटपणात आणि दैनंदिन खर्चात वाढ झालेली आहे. सध्या क्रॉस चार्जच्या आकारणीमध्ये पगाराचा समावेश करून त्यावर १८% जीएसटी लावला जात आहे.

डिसेंबर २०२१ मध्ये कमिंस इंडिया या केसमध्ये अपेलेट अॅथॉरिटी ऑफ अॅडव्हान्स रुलिंग महाराष्ट्र यांनी दि २१/१२/२०२१ रोजी असा निर्णय दिला की, "allocation and recovery of the salary of the employees of the head office from the branch office/units will be subject to GST." वास्तविक सीजीएसटी कायद्याच्या शेड्यूल III मधील नोंद क्रमांक १ प्रमाणे कर्मचाऱ्यांनी मालकाला त्याच्या नोकरी अंतर्गत जर सेवा दिली तर अशा सेवा जीएसटीच्या कक्ष बाहेर येतात. परंतु दुर्दैवाने मे कोलंबिया एशिया हॉस्पिटल्स प्रा. लि. या केसमध्ये कर्नाटक अपेलेट अॅथॉरिटी फोर अॅडव्हान्स रुलिंगने दि १२/१२/२०१८ रोजी असा निर्णय दिला की, "the services of employees at head office in so far as they are benefiting the other registered branches of H O will not be termed as employer employee relationship and will there for not fall under the ambit of entry 1 of schedule 3 read with Section 7 of CGST Act. Such cost of employee will be treated as supply of goods and services between related persons/distinct persons, made in the course of business, even if made without

consideration."

वास्तविक क्रॉस चार्जचा उद्देश हा भाडे, इन्फर्मेशन टेक्नॉलॉजी, जाहिराती, ह्युमन रिसोर्स अशा समायीक खर्चावर भरलेला जीएसटी एकापेक्षा अधिक राज्यांमध्ये मुख्य शाखेकडून उपशाखेकडे किंवा उपशाखेकडून मुख्य शाखेकडे वर्ग करताना दोन वेळा कर न लागता इनपुट टॅक्स क्रेडिट मिळावा असा होता. जीएसटी कायद्यामध्ये क्रॉस चार्जची व्याख्या दिलेली नाही. शिवाय या बाबतीत स्पष्टता नसल्याने आणि मुख्य शाखेमध्ये बसून इतर राज्यातील शाखांसाठी सेवा देणाऱ्या CEO, CXO किंवा CFO यासारख्या ज्येष्ठ पदावरील अधिकाऱ्यांच्या पगाराचा देखील क्रॉस चार्जमध्ये समावेश करण्याचा प्रयत्न केल्यामुळे या तरतुदीचा मूळ हेतूच नष्ट होण्याच्या मार्गावर आहे.

क्रॉस चार्ज करप्रणाली मध्ये कोट्यावधी रुपयाची कर देयता तसेच इनपुट टॅक्स क्रेडिट समाविष्ट असल्यामुळे तसेच मूल्य आकारणीच्या कलम १५ आणि नियम २८ मध्ये स्पष्टता नसल्याने, जीएसटी परिषदेने अत्यंत तातडीने याबाबतीत योग्य तो खुलासा करणे गरजेचे आहे.